Inleiding

Eindelijk, een notitie die bedoeld is om vooral *niet* te lezen. Ze is te lang, te uitgebreid en bevat veel overbodige informatie. Precies hetgeen u niet van een rekenkamer verwacht.

Toch krijgt u van ons dit document. De inhoudsopgave van deze notitie is een groslijst voor onderzoeken die de rekenkamer van de gemeente Lingewaard zou kunnen uitvoeren. Voor elk van deze onderzoeken hebben we op de vele bladzijden na de inhoudsopgave een kleine omschrijving gegeven waarom het betreffende onderzoek interessant zou kunnen zijn en wat dan wellicht de onderzoeksvraag zou kunnen zijn.

De rekenkamer gaat graag met u in gesprek om van u te horen welke onderwerpen u als raadslid interessant vindt. Om u te helpen, hebben wij een aantal onderwerpen op een rij gezet. Maar, wij nodigen u van harte uit om ook zelf met onderwerpen te komen. Of een andere insteek voor te stellen dan wij in de beschrijving op de volgende bladzijden doen. **In het gesprek met uw raad vraagt de rekenkamer elke fractie om één, hooguit twee onderzoeken te noemen.**

Na het inventariserend gesprek met de raad stelt de rekenkamer een jaarplan voor 2025 op. De Gemeentewet schrijft voor dat wij u dit jaarplan – samen met de verantwoording over 2024 – voor 1 april toesturen. In dat jaarplan leggen wij u uit welke onderzoeken wij daadwerkelijk willen uitvoeren en waarom wij voor die onderwerpen kiezen. De rekenkamer neemt conform de wet onafhankelijk een besluit over wel of niet te onderzoeken onderwerpen, maar hoort uw inbreng goed en zal beargumenteren, mede aan de hand van uw inbreng, waarom keuzes worden gemaakt. Gezien de aard van een rekenkamer en het daarbij behorende budget en de bezetting is het slechts mogelijk om enkele onderzoeken per jaar uit te voeren.

Voordat we daadwerkelijk met een onderzoek naar een onderwerp beginnen maakt de rekenkamer een concreet onderzoeksplan. Dat zenden wij ter informatie aan uw raad. Pas daarna beginnen wij daadwerkelijk met het onderzoek.

Wij zien uit naar het gesprek met u!

Met vriendelijke groet namens de Rekenkamer Lingewaard,

Astrid Boin, secretaris Jeroen van Oort, voorzitter

Inhoudsopgave

Inleiding **1**
Algoritmes, gebruik van **3**
Archiefwet **3**
Armoedebeleid **4**
Bestemmingsplan, aanvragen wijziging **5**
Digitale dienstverlening **5**
Duidelijke raadsvoorstellen **5**
Gemeenschappelijke regelingen – sturing en verantwoording **6**
Huisvesting arbeidsmigranten **7**
Laaggeletterdheid **8**
Leerlingenvervoer **9**
Maatschappelijk financieren **9**
Menselijke maat **10**
Mobiliteitsvisie **10**
Ondermijning **10**
Participatiewet **11**
Participatiewet, uitvoering van **11**
Sportbeleid **12**
Statushouders op de arbeidsmarkt **12**
Subsidies **13**
Veiligheidsbeleid **13**

Algoritmes, gebruik van

Het gebruik van algoritmes neemt door digitalisering hand over hand toe. Van verkeerslichten tot complete datasystemen, overal worden ze ingezet. In een ideale samenleving zijn beslissers, zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau, zich bewust van de algoritmes die zij inzetten en de wijze waarop die algoritmes effect hebben op hun besluitvormingsproces en in de uitvoeringspraktijk. Dat vraagt kennis van de wijze waarop de gemeente informatie verzamelt, algoritmes ontwerpt of aankoopt en vervolgens interventies doet.

De rekenkamer onderzoekt

- in welke mate de gemeente (ambtenaren, college, gemeenteraad) in beeld heeft op welke plekken zij welke algoritmes inzet;
- of de gemeente zelfstandig een keuze maakt voor de inzet van algoritmes of gedreven wordt door het aanbod op de markt en wat van die keuze het gevolg is;
- of de gemeente in zicht heeft welke algoritmes namens haar worden toegepast in samenwerkingsverbanden;
- of er – interne of externe – expertise is die toeziet op ontwerp, inzet en interventie van en door algoritmes?
- of de gemeente bij het gebruik van algoritmes een helder verhaal heeft waarom ze dat specifieke algoritme inzet:
    - Is helder aan welk (maatschappelijk) doel het gebruik van een algoritme bijdraagt?
    - Heeft de gemeente bij het gebruik van algoritmes in beeld op welke data die algoritmes zich baseren, hoe de verzameling van die data tot stand komt en welke vooronderstellingen eventueel in de dataverzameling een rol hebben gespeeld?
    - toetst de gemeente of een algoritme bijdraagt aan het doel waartoe het wordt ingezet?
    - is de wijze van toetsen een goede manier om dit te monitoren?

Archiefwet

De wijze waarop de gemeente uitvoering geeft aan haar wettelijke archiveringstaak is belangrijk voor het functioneren van de lokale democratie en bestuur. De Archiefwet schrijft voor dat de overheid haar informatie op een goede manier bewaart. Dat is van belang voor de bedrijfsvoering van de overheid zelf, maar ook voor publieke verantwoording, rechtsvinding en vanuit cultuur-historisch perspectief. De Rekenkamer wil vanwege dit belang onderzoek doen naar de wijze waarop de gemeente hieraan invulling geeft.
De aanleiding voor het onderzoek is tweeledig. Ten eerste blijkt uyit tal van rekenkamerapporten in den lande dat de archivering van beleidsdossiers niet altijd op orde is. Dit was reden voor de Rekenkamer om breder te kijken naar de manier waarop de gemeente haar archiveringstaken uitvoert. Ten tweede is op dit moment de modernisering van de Archiefwet in behandeling. De wetswijziging vergt aanpassingen in de wijze *waarop* overheden archiveren en *wat* zij moeten archiveren. De Rekenkamer is van mening dat een onderzoek naar de huidige praktijk ook inzichten oplevert die meegenomen kunnen worden bij de aanpassingen die toch al noodzakelijk zullen zijn.

Doelstelling
Het onderzoek beoogt allereerst om meer inzicht te geven in de archivering binnen de gemeente: wat is de kwaliteit hiervan en ten aanzien van welke aspecten voldoet dit wel of juist niet? Daaraan gerelateerd is het doel om - waar nodig en gewenst - input te bieden voor eventuele aanpassingen in het kader van de Archiefwet.

Centrale vraag
In het onderzoek staat de volgende hoofdvraag centraal:
In hoeverre wordt het gemeentelijk archiefbeleid rechtmatig uitgevoerd?
Daarbij willen wij zowel kijken naar de gemeentelijke organisatie als naar de griffie. Om deze centrale vraag te beantwoorden, hebben wij de volgende deelvragen onderscheiden:

1. **Beleid**: op welke wijze is binnen de gemeente de wettelijke taak voor archivering in kaders vastgelegd?
2. **Uitvoering**: hoe wordt in de praktijk uitvoering gegeven aan deze beleidskaders?
3. **Toezicht**: Hoe is het toezicht op de uitvoering van de archiveringstaken belegd en op welke wijze wordt daar in de praktijk invulling aan gegeven?
4. **Verantwoording**: op welke wijze wordt verantwoording afgelegd aan de gemeenteraad over de wijze waarop de gemeente haar stukken archiveert?

Armoedebeleid

Armoede is een complex fenomeen en kent meerdere definities. In enge zin betekent het een tekort aan financiële middelen. In de ruime zin omvat armoede een groot aantal aspecten en (negatieve) gevolgen, bijvoorbeeld maatschappelijke uitsluiting en lichamelijke en/of psychische klachten.

Dat leidt voor de rekenkamer tot de vraag in hoeverre het armoedebestrijdingsbeleid effectief is en uitgevoerd wordt conform beleid? Wat betekent dit voor de toekomst, waarin een situatie van stijgende armoede en een groter beroep op gemeentelijke hulp wordt verwacht?

Het onderzoek zou – naar voorbeeld van een recent onderzoek in de gemeente Dordrecht – bijvoorbeeld uitgevoerd kunnen worden langs de volgende lijnen:

Beleid
1. Wat is het armoedebeleid van de gemeente en welke doelstellingen zijn er gesteld?
2. Heeft de gemeente in haar beleid aandacht voor actuele thema's, waaronder energiearmoede en de armoedeval?

Organisatie en uitvoering
3. In hoeverre verloopt de uitvoering van het beleid zoals vastgelegd in het plan van aanpak?
4. Wie zijn de belangrijkste partners in de strijd tegen armoede?
5. Welke voorzieningen zetten de gemeente en haar samenwerkingspartners in?
6. Hoe verloopt de samenwerking tussen de gemeente met partners uit het armoedenetwerk, en in hoeverre pakt de gemeente daarin haar regierol op?

7. Wat zijn de kerngegevens over de actuele (energie)armoede in de gemeente en (hoe) worden deze gemonitord?

C. Doeltreffendheid en doelmatigheid
8. Wat zijn de resultaten van het armoedebeleid? In hoeverre worden de beoogde doelgroepen bereikt?
9. Welke middelen (herkomst) heeft de gemeente ingezet en beschikbaar in de strijd tegen armoede?

Vooruitblik
10. In hoeverre is het huidige armoedebeleid toekomstbestendig?
11. Welke verbeterpunten zijn er ten aanzien van het armoedebeleid mogelijk?

Bestemmingsplan, aanvragen wijziging

Burgers en bedrijven die plannen hebben voor bouw of verbouw hebben tegenwoordig te maken met de Omgevingswet. De introductie van deze wet is vele malen en vele jaren uitgesteld geweest omdat hij zo ingewikkeld is. Nu de wet geïntroduceerd is, rijst de vraag of burgers en bedrijven vinden dat de uitvoering ervan goed gaat. Bijvoorbeeld bij het aanvragen van wat voorheen een wijziging van het bestemmingsplan heette.

De rekenkamer wil onderzoeken hoe een wijziging van het bestemmingsplan – zoals dat vroeger heette -

1. in de werkprocessen van de gemeente is opgenomen en
2. in hoeverre deze werkprocessen inwoners, bedrijven en organisaties in hun verschillende hoedanigheden als aanvrager of belanghebbende van dienst zijn.

Digitale dienstverlening

Gemeenten verlenen steeds meer digitale dienstverlening, ook bij ons. Dat draagt als het goed is bij aan een effectieve en efficiënte bedrijfsvoering van de gemeente. De vraag is echter of digitale dienstverlening ook voor burgers en bedrijven efficiënt is. En natuurlijk of de dienstverlening ook volgens de regels verloopt.

In dit onderzoek wil de rekenkamer zich richten op de effecten van digitale dienstverlening op burgers en bedrijven. Hoe ervaren zij de wijze waarop die nu wordt vormgegeven? Past die bij de wensen van burgers en bedrijven? En in hoeverre wordt de gemeenteraad geïnformeerd over de totstandkoming, uitvoering en evaluatie van het beleid voor digitale dienstverlening?

Duidelijke raadsvoorstellen

Gemeenteraadsleden zijn in hun werk in hoge mate afhankelijk van duidelijke raadsvoorstellen. Bovendien, als een raadsvoorstel eenmaal is aangenomen, wordt de gemeente geacht zich naar de aangenomen voorstellen te gedragen en wekken zij verwachtingen bij burgers en bedrijven.

In dit onderzoek besteden we aandacht aan de wijze waarop raadsvoorstellen worden opgesteld. Bevatten ze voldoende informatie om te kunnen beslissen, is duidelijke welke wetgeving op het voorstel betrekking heeft, zijn de kosten duidelijk, zijn de beleidsdoelen duidelijk en weten de raadsleden welke acties zij wanneer mogen verwachten als zij voor een voorstel stemmen?

Geven raadsvoorstellen voldoende handvatten voor de gemeente voor een handelingsperspectief? Kunnen belanghebbenden buiten de gemeenten uit voorstellen afleiden wat zij van de gemeente mogen verwachten? Deze laatste vragen onderzoeken we vanuit het perspectief van de controlerende rol van de gemeenteraad.

Dit leidt tot de volgende hoofdvraag van het onderzoek:
In hoeverre voldoen raadsvoorstellen aan de kwaliteitseisen die nodig zijn om raadsleden effectief te ondersteunen in hun kaderstellende en controlerende rol?

Dit onderzoek kan bijvoorbeeld uitgevoerd worden door raadsvoorstellen te vergelijken mete een benchmark van raadsvoorstellen uit verschillende gemeenten. Daaraan kan een inventarisatie bij raadsleden worden gekoppeld, zodat we een reeks raadsvoorstellen kunnen onderzoeken op structuur, leesbaarheid, focus *en* inbedding in een groter geheel. Het doel van dit onderzoek is dat er aanbevelingen komen die bijdragen aan een (nog) groter politiek beoordelingsvermogen van voorstellen door raadsleden.

Gemeenschappelijke regelingen – sturing en verantwoording

Gemeenschappelijke regelingen voeren in de praktijk een belangrijk deel van het gemeentelijk beleid uit. Goede kaderstelling en controle vanuit de gemeenteraad is daarom van essentieel democratisch belang.
Op 1 juli 2024 zijn de laatste wijzigingen van de Wgr in werking getreden. Gemeenten en gemeenschappelijke regelingen moeten daarom nu geheel volgens de in 2022 gewijzigde Wgr werken. In dit onderzoek kijkt de rekenkamer in hoeverre de gemeente in het kader van de gewijzigde Wgr aan zijn verplichtingen voldoet.
Dit onderzoek kunnen wij opdelen in een theoretisch deel, een praktisch deel en verdiepen met achtergrondvragen.

Hoofdvraag
Als hoofdvragen van dit onderzoek wil de rekenkamer stellen:

1. Hoe doelmatig en doeltreffend verlopen sturing en verantwoording (kaderstelling en controle) rond de gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente deelneemt?

2. In hoeverre nemen en krijgen raadsleden (en ook ab- en db-leden) hun rol om kaders te stellen en te controleren in gemeenschappelijke regelingen? Hoe willen de raadsleden in dit verband hun volksvertegenwoordigende rol invullen? Wordt die rol nu optimaal benut, en waarom wel/niet? Wat zou er beter kunnen?

Bij deze hoofdvragen kunnen we de volgende subvragen formuleren:

In theorie

1. Op welke manier zijn sturing en verantwoording door raadsleden (en ab- en db-leden) van de verschillende gemeenschappelijke regelingen in theorie georganiseerd?
    a. Verlopen de sturing en verantwoording conform gemeentelijk beleid (mits aanwezig, zie vraag 7) ten aanzien hiervan?
    b. Wordt hierbij volledig gebruik gemaakt van de mogelijkheden die de constructie van het samenwerkingsverband biedt aan raads- (en collegeleden) om kaders te stellen en te controleren?
    c. Zijn aanpassingen doorgevoerd conform de mogelijkheden die de wetswijziging Wgr (01-07-2022) biedt?

In de praktijk

2. Hoe verlopen sturing en verantwoording door raadsleden (en ab- en db-leden) in de praktijk?
    a. Beantwoorden de resultaten van de gemeenschappelijke regelingen aan de door de gemeente gestelde beleidsdoelen op de verschillende taakgebieden?
3. Zijn er verbeteringen mogelijk ten aanzien van sturing en verantwoording door raadsleden (en ab- en db-leden) en zo ja, welke?
4. Doet het college alles wat het zou kunnen doen om de raad hierin te faciliteren?

Achtergrondvragen

5. In welke gemeenschappelijke regelingen neemt de gemeente deel en over welke taakvelden gaat dit?
6. Zijn er verschillen in de juridische constructie tussen de verschillende gemeenschappelijke regelingen en geeft dit dan verschillende mogelijkheden voor sturing en verantwoording?
7. Heeft de gemeente beleid of een visie opgesteld ten aanzien van sturing en verantwoording van gemeenschappelijke regelingen?
8. Verdient het overweging om vanuit de gemeenteraad niet alle gemeenschappelijke regelingen generiek te monitoren, maar zich te concentreren op een aantal van de belangrijkste (en zo ja, welke dan)?

Omdat er werkgebieden zijn die vaak deels of geheel in gemeenschappelijke regelingen worden uitgevoerd waarbij de gemeente een wettelijke verantwoordelijkheid heeft, stellen wij tot slot de vraag of de gemeente aan haar wettelijke plicht voldoet om beleid op het werkgebied van de gemeenschappelijke regeling vast te stellen. In het kader van dit onderzoek beantwoorden wij deze vraag alleen procesmatig: voldoet de gemeente aan het opstellen van beleid. Het beleid zelf evalueren wij in dit onderzoek niet, dat zou aparte rekenkameronderzoeken vragen.

Huisvesting arbeidsmigranten

De rekenkamer kan onderzoek doen naar het huisvestingsbeleid voor arbeidsmigranten aan de hand van de vraag of voor de initiatieven die er de afgelopen jaren – sinds vaststelling van het huisvestingsbeleid voor arbeidsmigranten – zijn geweest een inschatting te maken is of het beleid in de praktijk toepasbaar is.

Hoofdvraag
In welke mate worden de doelstellingen van het gemeentelijk beleid huisvesting arbeidsmigranten gerealiseerd?

Deelvragen:

1. Welke beleidsdoelstellingen heeft de gemeente met betrekking tot huisvesting van arbeidsmigranten vastgesteld? (“Wat wil de gemeente bereiken”)
2. Welke maatschappelijke initiatieven zijn er sinds de vaststelling van het beleid tot juli 2022 geweest met betrekking tot huisvesting van arbeidsmigranten? (“Wat heeft de gemeente daarvoor gedaan”)
3. In welke mate heeft de gemeentelijke betrokkenheid bijgedragen aan de realisatie van het geformuleerde beleid? (“Was de inspanning doeltreffend en doelmatig”)

Daarvan afgeleid stelt de rekenkamer de vragen:

1. Welke verantwoordelijkheden voortvloeiend uit wettelijke taken en plichten alsmede uit eigen vastgesteld beleid hebben gemeente, werkgever en arbeidsmigrant op het gebied van huisvesting van arbeidsmigranten?
2. Voldoen de woonomstandigheden van arbeidsmigranten aan de daaraan uit regelgeving en beleid blijkende te stellen eisen en hoe weten we dat?
3. Gaan partijen verschillend om met seizoensarbeiders ten opzichte van arbeiders die seizoensongebonden arbeiders doen en zo ja, hoe dan?

Laaggeletterdheid

Kunnen lezen, schrijven, rekenen en omgaan met digitale technologie zijn in de huidige samenleving onmisbaar om goed en zelfstandig mee te kunnen doen. In een maatschappij waar automatisering en robotisering steeds verder gaan en routinewerk verdwijnt, worden taal, rekenen en digitale vaardigheden steeds belangrijker. Voor een aanzienlijke groep mensen blijft de beheersing van deze basisvaardigheden echter achter bij wat wenselijk en nodig wordt geacht. Bovendien wijzen studies naar de ontwikkeling van onder meer de leesvaardigheid bij jongeren op een gestage achteruitgang hiervan. Daarom moet rekening gehouden worden met een omvangrijke groep mensen die laaggeletterd is. Hierbij gaat het niet alleen om mensen voor wie Nederlands een tweede taal is, maar ook om hen voor wie Nederlands de moedertaal is. En gaat het niet alleen om laaggeletterdheid, maar ook om laaggecijferdheid en beperkte digitale vaardigheden.
Het tegengaan van laaggeletterdheid en het bevorderen van basisvaardigheden vraagt om een brede, integrale aanpak en raakt derhalve aan veel beleidsterreinen. De gemeente doet dit niet alleen en werkt daarbij samen met veel verschillende organisaties. Ondanks de inzet van veel extra middelen van de gemeente bovenop de rijksuitkering en ondanks de gewaardeerde inzet van professionals én veel vrijwilligers, blijven achterblijvende basisvaardigheden een hardnekkig vraagstuk

In dit licht vindt de rekenkamer het interessant om onderzoek te doen naar de vraag
Wat zijn de resultaten van het gemeentelijk beleid om de basisvaardigheden (taal, rekenen en digitale vaardigheid) van volwassen inwoners te vergroten?

Leerlingenvervoer

Ieder kind heeft recht op passend onderwijs. In sommige gevallen is de afstand naar school te groot, of kan een kind wegens zijn structurele beperking niet zelfstandig naar school. Ouders kunnen dan een beroep doen op de verordening leerlingenvervoer welke wettelijk verplicht is. De rekenkamer heeft dit onderwerp uitgekozen om meer inzicht krijgen in hoe de gemeente de verordening leerlingenvervoer uitvoert. De rekenkamer denkt daarbij aan wat de kwaliteit van het vervoer is, hoe de kosten zich ontwikkelen en welke sturingsmogelijkheden de gemeente heeft.

Wettelijke plicht

De gemeenteraad heeft de wettelijke plicht een regeling vast te stellen voor het leerlingenvervoer. In artikel 4, eerste lid, van de Wet op het Primair Onderwijs (hierna: WPO), artikel 4, eerste lid, van de Wet op het voortgezet onderwijs (hierna: WVO) en artikel 4, eerste lid, van de Wet op de expertisecentra (hierna: WEC), heet het 'de bekostiging van de door het college noodzakelijk te achten vervoerskosten ten behoeve van het schoolbezoek'. Het gaat hierbij zowel om scholen voor basisonderwijs, speciaal basisonderwijs, (voortgezet) speciaal onderwijs en regulier voortgezet onderwijs die zijn aangesloten bij samenwerkingsverbanden primair of voortgezet onderwijs.

Onderzoeksvraag

Voldoet de regeling leerlingenvervoer van de gemeente en de uitvoering daarvan aan vastgestelde wet- en regelgeving?

De rekenkamer splitst deze vraag uit in de deelvragen;

1. Voldoet de verordening aan de minimale eisen van de wet?
2. Zijn de uitgangspunten van het leerlingenvervoer in de verordening duidelijk?
3. Welke kwaliteitseisen heeft de gemeente gesteld aan uitvoering van het leerlingenvervoer vervoer en hoe monitort de gemeente hoe hieraan wordt voldaan?
4. Wordt de gebruikerstevredenheid gemeten en hoe wordt er geacteerd door de gemeente op uitkomsten hiervan?
5. Wat vinden de gebruikers van de voorziening: waarmee zijn zij tevreden, wat is overbodig en wat missen zij?
6. Welke uitgaven zijn met de uitvoering van de verordening gemoeid en aan wie komen deze ten goede?
7. Hoe hebben de kosten zich de afgelopen jaren ontwikkeld en wat is de prognose hierin?
8. Wat is het adaptieve vermogen van de gemeente en vervoerder om te gaan met discontinuïteit in de dienstverlening?

Maatschappelijk financieren

Op de website van Platform31 staat de wervende tekst

Is er nog plek voor maatschappelijke voorzieningen in verdichtende steden? En zijn deze voorzieningen nog wel betaalbaar bij je gebiedsontwikkeling? Het antwoord is ja. Pak als gemeente de regie en schuw de kansen uit de markt niet. Juist door voorzieningen te combineren met commerciële initiatieven, ontstaan meer mogelijkheden om

maatschappelijke functies te financieren. In dit artikel laten we zien hoe je hierop kunt inzetten en welke mogelijkheden er zijn.

De rekenkamer vindt het interessant te onderzoeken in hoeverre de gemeente beleid heeft ontwikkeld voor maatschappelijk financieren en of maatschappelijk financieren in zowel organisatorische als financiële zin een bijdrage kan leveren aan de financiering van nieuwe initiatieven.

Menselijke maat

De overheid is er voor de mensen. Het lijkt een voor de hand liggende uitspraak, maar in de praktijk blijkt de overheid ook mensen in de weg te zitten. Soms legitiem, soms ook niet. Een beklemmend waarbij de (Rijks)overheid de menselijke maat uit het oog heeft verloren is de toeslagenaffaire.
Ook in de gemeente kan het voorkomen dat onderwerpen vooral vanuit beleidsperspectief of organisatiemodel worden aangevlogen en minder vanuit dienstbaarheid aan de inwoners of bedrijven. Wat zijn in algemene zin de onderwerpen en thema's, waarin de menselijke maat in de knel kan komen door de werkwijze van de gemeente? In hoeverre leidt de werkwijze van de gemeente tot onvrede bij inwoners? In hoeverre leidt de werkwijze van de gemeente tot uitvoeringsdilemma's bij medewerkers? En in welke mate voert de gemeente beleid om dergelijke vragen structureel aan de orde te stellen?

Mobiliteitsvisie

De wereld van de mobiliteit is sterk in beweging. De E-bike, de opkomst van de elektrische auto en diverse technologische ontwikkelingen veranderen onze mobiliteit. De gemeente kent daarbij diverse samenhangende uitdagingen op het gebied van mobiliteit. Er zijn zorgen over verkeersveiligheid. De lokale en regionale bereikbaarheid staat onder druk en de gemeente wil meer aandacht voor leefbaarheid en duurzame mobiliteit. De gemeente heeft een mobiliteitsvisie opgesteld. Deze is kaderstellend en geeft accenten op de inzet van lokale en regionale projecten en programma's.

De rekenkamer kan onderzoeken in hoeverre het opgestelde mobiliteitsbeleid effectief, efficient en rechtmatig is. Daarbij kan de rekenkamer kijken hoe de mobiliteitsvisie bijdraagt aan het verwezenlijken van de omgevingsvisie.

Ondermijning

Ondermijning is de afgelopen jaren in Nederland een steeds grotere zorg geworden. De gemeente is een van de actoren die hier tegenin zou moeten gaan. De rekenkamer wil graag onderzoeken in hoeverre de gemeente hier – temidden van tal van andere actoren – in slaagt. Daarbij zal de rekenkamer inzoomen op de rol van de gemeente zelf. Dat leidt tot de volgende onderzoeksvraag:

Heeft de gemeente zicht op ondermijnende criminaliteit, is de gemeente voldoende weerbaar tegen pogingen van criminele ondermijning gericht tegen de gemeentelijke organisatie, is er voldoende bewustzijn over de maatschappelijke risico's van ondermijning, wat is de effectiviteit van het beleid en de uitvoering ter bestrijding van georganiseerde

criminaliteit, is dit voldoende toekomstbestendig en wat is hierbij de rol van de gemeenteraad?

Participatiewet

In 2015 is samen met de Wmo en de Jeugdwet de Participatiewet ingevoerd. Met de komst van de Participatiewet bieden gemeenten ondersteuning aan nieuwe doelgroepen – met name mensen die niet langer terecht kunnen in de Wajong (ondersteuning voor jonggehandicapten) en de Wsw (de sociale werkvoorziening). Voor deze inhoudelijke opgave hebben gemeenten de beschikking gekregen over nieuwe instrumenten, zoals de inzet van loonkostensubsidies (een tegemoetkoming voor werkgevers om verminderde productiviteit van kandidaten te compenseren). De invoering van de Participatiewet is gepaard gegaan met een financiële opgave. Sinds 2010 zijn de re-integratiemiddelen van gemeenten door het Rijk fors gereduceerd. Ook voor de Wsw, die vaak in nauwe samenhang met de Participatiewet georganiseerd is, zijn per persoon minder middelen beschikbaar. Daarmee stelt de Participatiewet gemeenten voor grote uitdagingen.

De rekenkamer constateert dat al veel onderzoek naar dit onderwerp is gedaan. Veel onderzoek is gericht op de betaalbaarheid voor de gemeente. De rekenkamer wil dit onderzoek echter inzetten vanuit het perspectief van de cliënt. We kiezen in dit onderzoek voor een focus op effectiviteit en vindt daarnaast klanttevredenheid een belangrijk aspect van het onderzoek.

Onderzoeksvragen formuleren we rond de thema's
- beleidskeuzes,
- uitvoering en
- klanttevredenheid.

Specifiek voor klanttevredenheid hebben we een aanzet voor mogelijke deelvragen opgesteld:

- Zijn bijstandsgerechtigden tevreden met de ondersteuning van de gemeente?
- Welke effecten ervaren bijstandsgerechtigden van de ondersteuning van de gemeenten?
- Wat is de uitstroom naar werk en de bijdragen van trainingen en trajecten op basis van registraties?
- Hoe gaan de gemeenten om met sancties bij fraude of oneigenlijk gebruik?
- Hoe tevreden zijn werkgevers met de dienstverlening van de gemeenten (het aanleveren van kandidaten voor vacatures en het bieden van ondersteunende instrumenten om werkzoekenden aan de slag te helpen) en met het proces van de dienstverlening?

Participatiewet, uitvoering van

Enige tijd geleden is de participatiewet geïmplementeerd. Hierdoor werd onder andere de Gemeentewet gewijzigd met het doel de inwonersparticipatie te bevorderen. Artikel 150 eerste lid van de gemeentewet bepaalt nu dat elke gemeente een participatieverordening moet hebben.

De rekenkamer wil onderzoeken hoe deze participatieverordening in de praktijk werkt. Verloopt de uitvoering van de Participatieverordening doeltreffend en doelmatig, worden doelen en ambities behaald, hoe wordt hierover aan de raad gerapporteerd en komen deze rapportages overeen met beelden uit de praktijk?

De rekenkamer stelt voor het element effectiviteit in dit onderzoek te benadrukken, en formuleert de onderzoeksvraag:
Hoe geeft de gemeente uitvoering aan het vastgestelde participatiebeleid en is deze invulling van inwonerparticipatie effectief?

Sportbeleid

De rekenkamer kan onderzoek doen naar het sportbeleid in de gemeente. Doelstellingen met betrekking tot beweging blijken in andere gemeenten moeilijk te behalen en de effectiviteit van gekozen beleidsinstrumenten laten elders nog niet de gewenste richting zien. Dat is aanleiding voor de Rekenkamer om een onderzoek te starten naar de wijze waarop het sportbeleid in de gemeente is vormgegeven en naar de haalbaarheid van de in sportbeleid geformuleerde doelstellingen. Ook willen we de vraag stellen welke maatregelen mogelijk nog kunnen bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen.

Het doel van dit onderzoek is meer inzicht krijgen in de haalbaarheid van de in het sportbeleid geformuleerde doelen en beleidsuitgangspunten. Daarnaast is het van belang dat er zicht komt op of de instrumenten en activiteiten die nu worden ingezet voldoende effect kunnen opleveren om de doelen en beleidsuitgangspunten daadwerkelijk te realiseren.
Indien dat niet het geval is, is de vraag wat eraangepast moet worden in de huidige strategie en/of welke instrumenten en activiteiten nog missen die een bijdrage kunnen leveren aan het behalen van de doelen in de sportvisie. De uitkomsten van dit onderzoek informeren de raad over de haalbaarheid en de mogelijke effectiviteit van het sportbeleid, zodat de raad daarmee invulling kan geven aan zijn kaderstellende en controlerende rol.

De Rekenkamer stelt de volgende centrale vraag voor dit onderzoek voor:
Zijn de geformuleerde doelen uit het sportbeleid haalbaar en welke maatregelen kunnen bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen?

Statushouders op de arbeidsmarkt

Statushouders – in de wetgeving aangeduid als vergunninghouders – zijn mensen die gerechtigd zijn om tijdelijk of permanent in de Nederland te verblijven. Dat betekent dat zij gerechtigd zijn om deel te nemen aan de arbeidsmarkt.

Anders dan arbeidsmigranten komen vluchtelingen naar Nederland voordat zij een verblijfsvergunning hebben. Zolang die vergunning er niet is, is het een vluchteling niet toegestaan arbeid te verrichten. Zodra een vluchteling wel een vergunning krijgt – en dus statushouder wordt – mag hij of zij wel arbeid verrichten.

In 2021 is de nieuwe inburgeringswet van start gegaan waarmee het Rijk een stapje terug heeft gedaan en van de gemeenten vraagt om verantwoordelijkheid te nemen op dit vlak. Dat vraagt van gemeenten om beleid te formuleren en te implementeren.

-Welk beleid heeft de gemeente ten aanzien van statushouders en arbeidsmarkt?
-In hoeverre wijkt de arbeidsparticipatie van statushouders af van andere inwoners?
  - werkende beroepsbevolking / totale beroepsbevolking
  - passende arbeid qua opleidingsniveau
-Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen en wat zou daaraan gedaan kunnen worden?
-In hoeverre kunnen arbeidsmarkttekorten opgevangen worden met statushouders?

Sinds de inval van Rusland in Oekraïne zijn veel Oekraïners naar Europa, en dus ook naar Nederland, gevlucht. Oekraïners hebben een speciale status gekregen in de Europese Unie, waardoor zij direct arbeid mogen verrichten. Dat leidt tot de volgende vergelijkingsvraag:

-In hoeverre wijkt de groep Oekraïners af van andere groepen statushouders, hoe komt dat en welke lessen kunnen daaruit getrokken worden?

Subsidies

De gemeente heeft een subsidieverordening op grond waarvan activiteiten van (maatschappelijke) organisaties worden gesubsidieerd. De subsidieverordening is door de gemeenteraad vastgesteld. Door het toekennen van subsidies kan de gemeente sturen op het bereiken van de beleidsdoelen van de gemeente. De gesubsidieerde activiteiten moeten bijdragen aan gemeentelijke doelen en ambities.

Doelstelling
Doel van het onderzoek is om na te gaan hoe de gemeente het subsidiebeleid heeft vormgegeven en uitvoert. Aanbevelingen uit het onderzoek kunnen worden meegenomen bij de geplande actualisatie van het huidige beleid en de werkwijze.

Centrale onderzoeksvraag
Is het subsidiebeleid en de uitvoering daarvan doeltreffend, doelmatig, rechtmatig en transparant?

Onderzoeksvragen
Om bovenstaande vraag te beantwoorden kan de rekenkamer volgende sub-vragen formuleren die ingaan op het proces van subsidie-aanvraag en toekenning (doelmatigheid), de mate waarin beleidsdoelen door subsidieverlening worden bereikt (doeltreffendheid), de mate waarin de eigen regelgeving wordt nageleefd (rechtmatigheid) en de mate waarin doelstellingen en proces voor de aanvragers duidelijk zijn (transparantie).

Veiligheidsbeleid

De rekenkamer kan onderzoek doen naar de effectiviteit, efficiëntie en rechtmatigheid van het integraal veiligheidsbeleid in de gemeente. Een belangrijke achtergrond voor het

onderzoek zijn de veranderingen die zich zowel in de veiligheid zelf áls in de bestuurlijke organisatie van het veiligheidsbeleid hebben voorgedaan:

1. De veiligheid zelf lijkt nieuwe gedaanten te krijgen door de opkomst van nieuwe veiligheidsvraagstukken als 'ondermijning' of cybercriminaliteit. Weet het veiligheidsbeleid in de diverse gemeenten gelijke tred met de veranderingen te houden?
2. De bestuurlijke organisatie in het veiligheidsveld kreeg daarnaast te maken met:
    a. 'de drie decentralisaties' (als gevolg van de Wet maatschappelijke ondersteuning, de Participatiewet en de Jeugdwet)
    b. al enige tijd geleden de vorming van de Nationale Politie en daarmee de inbedding van de gemeente in een veiligheidsregio.

De hoofdvraag van dit onderzoek kan zijn:
In hoeverre hebben deze reorganisaties invloed gehad op het vermogen van het lokaal bestuur om het veiligheidsbeleid vorm te geven, uit te voeren en/of aan adequate democratische controle te onderwerpen?

Deze hoofdvraag zou uitgesplitst kunnen worden naar de volgende deelvragen:

a) Is het beleid gericht op de daadwerkelijke veiligheidssituatie?
b) Is de beleidslogica plausibel?
c) Is de uitvoering adequaat?
d) Is de monitoring adequaat?
e) Is er adequate regie en afstemming met andere actoren?
f) Is er congruente communicatie?
g) Wordt het beleid doelmatig uitgevoerd?
h) Vervullen Raad en College de juiste rollen en taken?
i) Wordt de taken rechtmatig ingevuld?